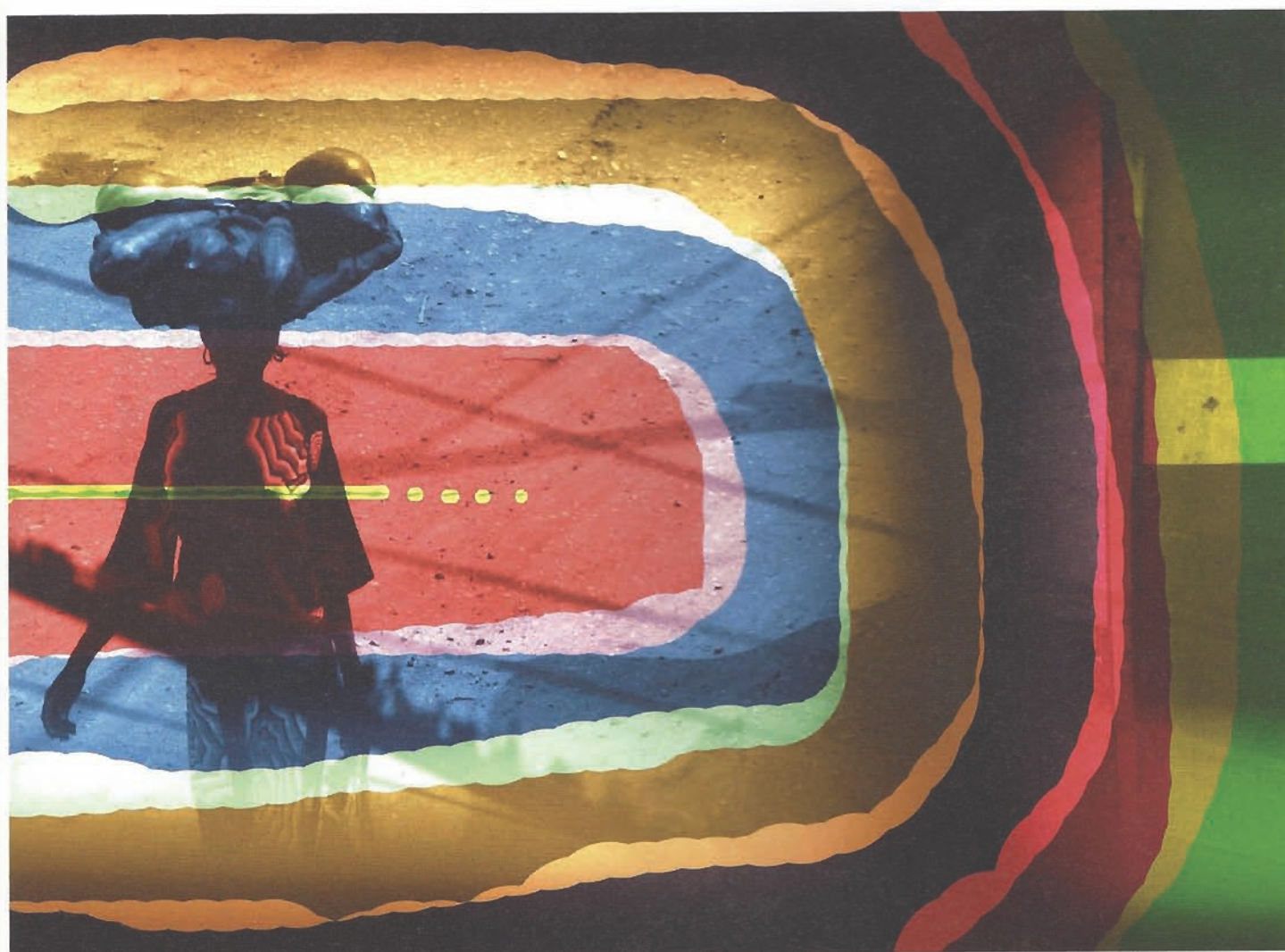

Signalement portretteert jonge kunstenaars.
Deze maand is de beurt aan Uche Okpa-Iroha.

Je moet twee keer nadenken voordat je schiet

Tot 2005 had Uche Okpa-Iroha nooit echt gefotografeerd. Tijdens de RijksakademieOPEN in 2011 intrigeerden zijn poëtische, zoekende portretten en Afrikaanse straatbeelden met felle kleurpatronen. Zijn werk gaat echter verder dan dat.

door Sandra Spijkerman

“In de eerste plaats ben ik Uche, toevallig is kunst mijn passie en via mijn werk vertel ik verhalen over Afrika.” Even vriendelijk als stellig geeft Okpa-Iroha (1972) in zijn studio aan de Rijksakademie antwoord op de vraag welke rol voor hem belangrijker is: die van kunstenaar of die van activist? Het is half januari en de kunstenaar is net terug van enkele weken in zijn geboorteland Nigeria. Hij kon nog net deelnemen aan de stakingen tegen de brandstofprijsverhoging die door de Nigeriaanse regering onverwacht vroeg werd ingevoerd en die mensen danig in de problemen bracht. Foto's heeft hij er natuurlijk ook gemaakt: “Zo kun je dat verhaal verder brengen.”

Ook al legt hij in series foto's actuele situaties in zijn continent vast, documentair zijn die beelden niet te noemen. De onderwerpkeuze, een bijzondere lichtval, de hoek waaronder is gefotografeerd of een extra aangebrachte kleurlaag tilt ze boven de dagelijkse realiteit uit en maakt ze tot kunst.

SCHILDEREN MET LICHT

Toen hij in 2005 in Londen een expositie van zijn neef, de fotograaf Uche James Iroha, en diens collega's zag, was Okpa-Iroha verkocht: “Dat was een openbaring. Ik dacht: is dit fotografie? Al die foto's waren gemaakt in Lagos. Ik kende die plekken. Bovendien leken de foto's wel geschilderd met licht. Dat wilde ik ook. De volgende dag heb ik meteen in Londen een camera gekocht en ben ik zelf begonnen met fotograferen.”

In één klap koos de voedingswerenschapper en medewerker van een nierstichting voor fotografie en het kunstenaarschap. Bij gebrek aan een officiële fotografieopleiding in Nigeria, werd de straat zijn leerschool. “Daar heb ik foto's genomen, fouten gemaakt en ervan geleerd.” Zijn deelname aan workshops als Football-World, in 2006 georganiseerd door het Goethe Instituut in Lagos en de bekende in Berlijn wonende Nigeriaanse fotograaf en curator Akinbode Akinbiyi gaf Okpa-Iroha een belangrijke stimulans.

Dat gold ook voor de oprichting van het Black Box Collective en deelname aan Invisible Borders. De eerste is een groep Nigeriaanse fotografen die Afrikaanse fotografie wil bevorderen, het tweede een reizende, trans-Afrikaanse groep fotografen die aanstormende fotografen in Afrika stimuleert, grenzen slecht en probeert artistieke snelwegen aan te leggen tussen Afrikaanse landen. Het winnen van enkele prestigieuze prijzen deed de rest. Zijn toelating tot de Rijksakademie beschouwt Okpa-Iroha als een nieuwe, belangrijke stap in zijn bliksemcarrière.

OPGRAVING

Met zijn foto's richt Okpa-Iroha zich op de Afrikaanse maatschappij en de humane kant daarvan. Daarmee maakt hij deel uit van een verschuiving binnen de Afrikaanse kunstwereld. Tien, vijftien jaar geleden lag het accent voor Afrikaanse kunstenaars vooral op een antropologisch beeld van hun continent en zijn inwoners.

© UCHE OKPA-IROHA, *Isolated*, 2012, Courtesy de kunstenaar

De werken van Yinka Shonibare, Samuel Fosso en Chris Ofili zijn daar duidelijke voorbeelden van. Tegenwoordig houden steeds meer Afrikaanse kunstenaars zich bezig met de sociale, politieke en economische situaties in hun werelddeel.

Okpa-Iroha is zich gaan concentreren op de dingen die het menselijke beïnvloeden, zoals transport, het milieu, de directe leefwereld. Dat alles vindt hij in de stedelijke leefomgeving. "Ik beschouw de stad als een archeologische vindplaats. Als een opgraving waar je in verschillende lagen momenten in de tijd en objecten in de ruimte aantreft."

In tegenstelling tot een fotojournalist loopt hij dagen op straat zonder camera. Hij bekijkt zijn onderwerp van alle kanten, onderzoekt de lichtomstandigheden, hij maakt contact, praat met mensen, zorgt dat hij zo veel mogelijk deel wordt van hun leefwereld. Dan pas legt hij zijn onderwerp vast. Analoog, want hij houdt van de beeldkwaliteit van celluloid. Bovendien vergt analoog werken meer discipline: "Je moet twee keer nadenken voordat je schiet."

Zo ontstonden series als *Under Bridge Life* (2010) en sinds begin dit jaar *Isolated*. In de laatste serie concentreert de fotograaf zich op reclameteksten die in Afrika overal en nergens op muren te vinden zijn. "Zulke teksten vormen onmiskenbaar onderdeel van de Afrikaanse cultuur. Dit is hoe wij informatie overbrengen, hoe wij formeel en informeel communiceren. Dat wil ik zichtbaar maken."

Under Bridge Life gaat over een verwaarloosd en vervuild stuk van de miljoenenstad Lagos waar het belangrijke exportproduct hout wordt verwerkt. Onder twee bruggen die naar de (super)rijke buitenwijken leiden, wonen en werken generaties lang al de allerarmsten in menonwaardige omstandigheden. Het merkwaardige licht dat tussen de twee bruggen doorvalt, trok Okpa-Iroha naar deze plek. Hij fotografeerde de plaats vanuit verschillende perspectieven. "Sommige mensen vinden het negatief wat ik fotografeer. Maar dit is de realiteit. Ik hoop dat de creativiteit in mijn foto's aanstekelijk werkt en dat de regering ook creatief aan de slag gaat met een oplossing."

PRAGMATISCH

Wat Okpa-Iroha betreft zijn fotografen en kunstenaars *change agents* (veranderingsactoren). Hij is niet de enige die er zo over denkt. De laatste jaren duiken steeds meer kunstenaars op (onder meer Nils Norman, Debra Solomon, Benjamin Verdonck, Marcel Pinas en Inti Hernandez) die op een bijna pragmatische manier iets in de wereld willen verbeteren met hun kunst. Ze opereren actief in de openbare ruimte, schuwen contact en samenwerking met derden niet of richten platforms op ter verbetering van de lokale situatie. Ondertussen maken ze wel gewoon visueel aantrekkelijke of tot de verbeelding sprekende kunst en geen politieke pamfletten. De portretserie *Veiled* (2011) staat enigszins op zichzelf. Het blijken zelfportretten waarop Okpa-Iroha zijn

**IK BESCHOUW DE STAD
ALS EEN ARCHEOLOGISCHE
VINDPLAATS.**

📷 UCHE OKPA-IROHA, *Under Bridge Life*, 2010, Courtesy de kunstenaar

gezicht soms heeft verstopt. "Hier aan de Rijksakademie stuitte ik op het begrip identiteit. Ineens bleek de vraag belangrijk wie ik nu was: Afrikaan, kunstenaar of gewoon mens? Cultuur is volgens mij een basisbehoefte. Als je je eigen cultuur verlaat, neem je daar een stukje van mee. Op die andere plek word je deels die andere cultuur, maar het is ook goed als die andere cultuur iets meekrijgt van de jouwe. Daar heb je interactie voor nodig. We kunnen het ons niet permitteren om elkaar niet aan te kijken, om geen interactie te hebben."

Als het aan Okpa-Iroha ligt, dan opent in het voorjaar van 2013 een instelling voor hedendaagse fotografie in Nigeria haar deuren. "Van het Nederlandse Ministerie van Buitenlandse Zaken krijg ik de kans om me hier te

ontwikkelen. Met de oprichting van zo'n instelling in Nigeria wil ik daarvan iets doorgeven." Wat zijn eigen werk betreft gaat Okpa-Iroha door op de weg die hij vorig jaar is ingeslagen: experimenten met schilderkunst waarbij kunstenaars als John Baldessari en Andy Warhol in het achterhoofd worden gehouden. Bovendien is hij van plan als re-enactment een foto-installatie te maken van de beroemde film *The Godfather*. Niet vanwege het geweld, maar vanwege de familiebanden. Voor de eindresultaten moeten we echter nog even geduld hebben tot de Rijksakademie OPEN 2012. ■

■ Meer info: WWW.INVISIBLE-BORDERS.COM

WE KUNNEN HET ONS NIET PERMITTEREN OM ELKAAR NIET AAN TE KIJKEN.

